

USE-IT
TOURIST INFO FOR YOUNG PEOPLE

JONGERENTOERISME

STAKEHOLDER 4 - BELANGENORGANISATIES

Deze studie is een realisatie van USE-IT, in het kader van haar samenwerkingsakkoord met Toerisme Vlaanderen.

Auteur: dr. K.J. Dams

(c) USE-IT 2008.

De stakeholderanalyse is deel drie van een breed onderzoek door USE-IT naar jongerentoeurisme. Het eerste deel was Budgetreisgidsen over Vlaanderen (maart 2006); het tweede deel was Profiel Van De Jonge Reiziger, Robotfoto (2e, geupdate versie in april 2007).

De stakeholder-analyse bestaat uit 5 delen:

Hostels

Buitenlandse Overheden

Vervoersbedrijven

Belangenorganisaties

Niet-betalende logies

Het is een bijdrage tot het opstellen van een Actieplan Internationaal individueel jongerentoeurisme in de Vlaamse kunststeden en Brussel door Toerisme Vlaanderen, bedoeld om meer jonge reizigers aan te trekken.

INDEX

VOORAF	5
1. WYSETC	6
1.1. GESCHIEDENIS	6
1.1.1. ISTC	6
1.1.2. FIYTO	7
1.1.3. DE FUSIE	7
1.2. HEDENDAAGSE WERKING	8
1.2.1. STRUCTUUR	8
1.2.2. DE SECTOR ASSOCIATIONS	9
1.2.3. WORLD YOUTH AND STUDENT TRAVEL CONFERENCE	11
1.2.4. ONDERZOEK	12
1.3. SAMENWERKINGSVERBANDEN	12
1.3.1. UNWTO	12
1.4. WYSETC – CONCLUSIES	13
2. BITS	14
2.1. GESCHIEDENIS	14
2.1.1. VOORGESCHIEDENIS	14
2.1.2. STICHTING	15
2.2. HUIDIGE WERKING	17
2.2.1. STRUCTUUR EN LEDEN	17
2.2.2. ACTIVITEITEN	19
2.3 SAMENWERKINGSVERBANDEN	20
2.3.1. VAKBONDEN & COÖPERATIEVEN.	20
2.3.2. DE EUROPESE UNIE	21
2.4. CONCLUSIES	23
3. WYSETC - BITS:	24
3.1. OVEREENKOMSTEN	24
3.2. VERSCHILLEN	25
3.3. OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN: CONCLUSIE	26
AANBEVELINGEN	27
MET DANK AAN	28

VOORAF

Vandaag zijn binnen het jongerentoeerisme twee grote belangenorganisaties actief, die generalistisch zijn; dat wil zeggen: die werken voor het hele terrein van jongerentoeerisme, niet slechts voor één deelsector ervan, zoals bijvoorbeeld hostels.¹ Deze twee zijn:

- **WYSETC** – *World Youth Student Educational Travel Confederation*, een fusie (in 2006) tussen FIYTO en ISTC, gevestigd in Amsterdam.
- **BITS** – *Bureau International du Tourisme Social*, opgericht in 1963 door de Belgische administrateur-generaal voor toerisme Arthur Haulot, gevestigd in Brussel.

Dit rapport belicht deze twee organisaties. Wat is hun stichtingsgeschiedenis? Hoe zijn ze sindsdien geëvolueerd? Wat is hun huidige structuur en werking? Welke samenwerkingsverbanden zijn er met andere belangengroepen en met de overheid? En tenslotte: welke overeenkomsten en verschillen bestaan er tussen deze twee organisaties?

De bronnen voor dit rapport zijn, naast publicaties en persberichten van de organisaties zelf,² gesprekken met de twee topmensen van deze organisaties: **David Jones**, director-general van WYSETC en **Charles-Etienne Bélanger**, directeur van BITS.

1 Voor hostels specifiek zijn er twee belangenverenigingen in Europa: voor de officiële jeugdherbergen is er EUFED (European Union Federation of Youth Hostel Associations – zie www.eufed.org) en voor onafhankelijke hostels is er EHC (European Hostel Cooperation – zie <http://www.europeanhostels.org>). Meer hierover in Stakeholderanalyse deel 1: Hostels.

2 Van hun websites: www.aboutwysetc.org en [www.BITS-int.org](http://www BITS-int.org).

1. WYSETC

1.1. GESCHIEDENIS

WYSETC (World Youth Student Educational Travel Confederation) is een non-profit organisatie, opgericht in 2006 als fusie van **ISTC** (International Student Travel Confederation) en **FIYTO** (Federation of International Youth Travel Organisations).

FIYTO was opgericht in 1950 met als doel de promotie van sociaal en cultureel toerisme. ISTC startte een jaar eerder, in 1949, vanuit verschillende nationale studentenbonden, om tegemoet te komen aan de vraag van de naoorlogse generatie jonge student-travellers, voornamelijk via kortingen, het charteren van schepen en vliegtuigen, etc.

1.1.1. ISTC

Bij de aanvang in 1949 was ISTC een “clearing house”: een mechanisme waarlangs de verschillende nationale studentenbonden elkaar onderling konden betalen voor geleverde diensten. Het doel was vooral praktisch: internationaal reizen – en vooral ook intercontinentaal reizen – van studenten mogelijk maken. ISTC werd daarbij gedreven door grote idealen (verhogen van internationaal begrip, bevorderen van de wereldvrede) die in de jaren vlak na de Tweede Wereldoorlog niet licht werden weggewuifd als onpraktisch of vergezocht.

In de jaren '50 groeide ISTC, en diversifieerde de vereniging zich. Het werd méér dan alleen een apparaat voor financiële transacties. Schepen werden ingelegd tussen Canada en Europa, en in 1956 werd de internationale studentenkaart ISIC gelanceerd. Vanaf eind jaren '60 charterde ISTC ook vliegtuigen, en vanaf de jaren '90 werd student exchange belangrijk binnen de vereniging.

ISTC was volledig non-profit tot 1994. In dat jaar kwam de Canadese studentenbond financieel in de problemen, en werd hij overgenomen door een Zwitserse *venture capital* firma. Sindsdien zijn alle studentenbonden, die lid waren van ISTC, geheel of gedeeltelijk verkocht.³

³ Aldus David Jones.

1.1.2. FIYTO

FIYTO was een van oorsprong Franse organisatie, met als voornaamste bezigheid het organiseren van een jaarlijks congres. FIYTO had, dicit David Jones (zelf ex-ISTC) grotendeels dezelfde principes als ISTC, maar was meer commercieel ingesteld. FIYTO was een kleinere organisatie dan ISTC: ze had weliswaar méér leden, maar het waren kleinere leden. In de late jaren '90 kende de organisatie evenwel een grote groei.

FIYTO had drie onderverdelingen:

- de *language travel* vereniging **ALTO**;
- de *au pair* associatie **IAPA**;
- de *work-abroad* associatie **GWEA**.

ALTO en IAPA zijn vandaag als zodanig *sector associations* van WYSETC; GWEA fuseerde in 2006 met de equivalente ISTC-onderafdeling tot de sector association WYSE Work Abroad.

1.1.3. DE FUSIE

Al in 1992 bundelden ISTC en FIYTO de krachten, voor het organiseren van de eerste World Youth Student and Travel Conference, in Rio de Janeiro. De bedoeling was de beide organisaties nader bij elkaar te brengen; daartoe werden ook de organiserende teams ondergebracht in hetzelfde gebouw in Kopenhagen. Onderhandelingen voor een *merger* werden opgestart, maar zonder gevolg. Pas in februari 2004 werden nieuwe onderhandelingen gestart; dit keer mét succes. De *formal launch* vond plaats in september 2006.

1.2. HEDENDAAGSE WERKING

“With a network of 5000 locations in 118 countries, members of the Confederation will provide international travel and educational experiences for more than 10 million youth and students each year.”⁴

World Youth Student & Travel Confederation ofte “WYSETC” (spreek uit: “waajstiesie”): David Jones, directeur-generaal van de vereniging, is de eerste om toe te geven dat de naam niet echt klinkt als een bel: bij een fusie moeten nu eenmaal compromissen worden gesloten... Maar, zo benadrukt Jones, de naam zegt wél zeer goed waar de vereniging voor staat: de nadruk ligt niet alleen op *travel*, maar even sterk op *education*. Volgens Jones zijn het de twee grootste groeisectoren in het hedendaags toerisme: onafhankelijk jongerenreizen én educational travel (studentenuitwisseling-programma’s, taalstages, au pair-programma’s,...)

1.2.1. STRUCTUUR

WYSETC is een **conglomeraat van acht sub-verenigingen (de zogenaamde “sector associations”)** elk met hun eigen specialiteit: reisverzekeringen, taalstages... (Voor een overzicht: cfr. infra). Daarbij dient evenwel vermeld, dat één derde van de WYSETC-leden niet behoren tot een sector-associatie, maar gewoon rechtstreeks lid zijn van WYSETC. De sector associations worden gecoördineerd vanuit het WYSETC-hoofdkwartier in Amsterdam. Daarnaast organiseert WYSETC jaarlijks het belangrijkste congres inzake jongerentoeerisme: de World Youth and Student Travel Conference (WYSTC) – in 2007 in Istanbul, in 2008 in New York. Dit congres wordt georganiseerd vanuit een apart WYSETC bureau in Kopenhagen. In beide kantoren samen stelt WYSETC (stand van zaken op 13 mei 2008) 26 personeelsleden voltijds tewerk, van wie een kleine 20 in Amsterdam.

WYSETC wordt geleid door een raad van bestuur, bestaande uit 26 leden, deels gekozen uit de sector associations, deels vrij. WYSETC wordt gerund door IAS – International Association Services; een managementfirma die 100% eigendom is van WYSETC, met WYSETC als enige cliënt. Deze constructie, aldus David Jones, vergemakkelijkt het tekenen van contracten, en maakt bepaalde BTW-verminderingen mogelijk.

1.2.2. DE SECTOR ASSOCIATIONS

Hier een overzicht van de acht *sector associations* – in chronologische volgorde van hun stichting:

- **ISTC: International Student Travel Confederation.**

ISTC is, zoals gezegd, gesticht in 1949 en was tot 2006 de overkoepelende organisatie. Vandaag is het een sector association bestaande uit *retail student travel organizations*, gewoonlijk de grootste per land. Ze laten zich in met de verkoop, aan de student-reiziger, van alle *student-travel* producten, online en in de traditionele reisbureaus.

- **IASIS: International Association for Student Insurance Services**

Gesticht in 1951. Dit is wat ze doen:

“IASIS members distribute competitively priced insurance products tailored to meet the needs of young, independent travellers with limited budgets.”

Met dat doel voor ogen werken ze samen met een aantal partners, zoals universiteiten, hogescholen, bureaus voor avontuurlijk reizen...

- **ISIC: International Student Identity Card Association**

De internationale ISIC-studentenkaart wordt verdeeld sinds 1955. De leden van de ISIC-sector association – voor België is dat Connections – verdelen naast de ISIC kaart ook nog de International Youth Travel Card (IYTC) (voor niet-studenten, jonger dan 26) en de International Teacher Identity Card (ITIC). Volgens WYSETC-cijfers besparen 3,5 miljoen kaarthouders jaarlijks naar schatting 500 miljoen dollar (of 320 miljoen euro), door middel van meer dan 38.000 door ISIC bekomen kortingen, op culturele attracties, transport en IT diensten.⁵

5

Zie <http://www.aboutwysetc.org/SectorAssociations.aspx> (24/06/2008)

Een lijst van alle kortingen voor België vindt men hier: <http://www.isic.org/sisp/index.htm?fx=isic.discounts.country&card.type=ISIC&country.code=BE>.

Sommige kortingen zijn enkel geschikt voor Belgische houders van een ISIC-kaart, zoals 5% op boeken, DVDs & CDs van Proxis; korting op een jaar lidmaatschap van een fitness-club in Brussel; op een car-wash in Bonheiden... Maar andere kortingen zijn zeer geschikt voor internationale jonge reizigers, zoals:

- 25% korting op entree SMAK (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Gent) of 3 euro op entree Groeningemuseum (Brugge);
- 20% korting in pizzeria Da Giovanni (Antwerpen);
- Respectievelijk 5% en 10% korting op een overnachting in de Brusselse hostels Sleepwell en Van Gogh;
- Wisselende kortingen op Eurostar-tickets via Connections;
- ...

- **SATA: Student Air Travel Association**

SATA, opgericht in 1969, onderhandelt kortingen op vluchten met luchtvaartmaatschappijen.

In 2008 zijn meer dan 100 luchtvaartmaatschappijen erbij betrokken; het gaat om 9 miljoen kortingen per jaar.

- **IAPA: International Au Pair Association**

IAPA is opgericht in **1994** als netwerk van organisaties die Au Pair uitwisselingen organiseren. IAPA wil de rechten van au pairs en van gastgezinnen beschermen, door international aanvaarde au pair *programme guidelines* vast te leggen.

Leden zijn: verenigingen die au pairs uitzenden of ontvangen, verenigingen die diensten verzorgen voor au pairs, en nationale au pair verenigingen.

- **ALTO: Association of Language Travel Organisations**

Opgericht in 1998, als wereldwijd forum voor taalscholen, agents, en nationale language travel verenigingen.

- **WYSE Work Abroad Association**

Opgericht in 2006, als fusie van de FIYTO-onderafdeling Global Work Experience Association (GWEA) en de ISTC-onderafdeling International Association for Educational Work Exchange Programmes (IAEWEP). De bedoeling is om “culturally oriented work exchange” te promoten. Een Belgisch lid is het Brusselse bureau voor taalreizen en au pair uitwisseling WEP – zie www.wep.org.

- **STAYWYSE: Safe Travel Accommodation for Youth Association**

De meest recente sector association is STAYWYSE, opgericht in 2006 als “global forum and trade association” voor organisaties betrokken bij jongerenaccommodatie. In essentie zijn dat hostels (zowel onafhankelijken als IYHF-jeugdherbergen) maar ook niet accommodatie-providers kunnen lid worden. Booking engine Hostelworld, bijvoorbeeld, zit in de StayWyse-raad van bestuur; daarnaast kunnen ook NTO’s lid worden – Toerisme Vlaanderen is daarvan een voorbeeld.

Eén van de eerste daden die StayWyse stelde was onderzoek laten uitvoeren naar jongerenaccommodatie, door Greg Richards. In opdracht van StayWyse verzorgde Richards het eerste globale overzicht van de toestand in jongerenaccommodatie vandaag, met als titel “Profile Of The Global Youth Accomodation Industry”. Momenteel werkt Richards aan een business matrix voor hostels. Met deze studies wil StayWyse zijn leden informeren. Daarnaast wil het een forum zijn voor “trading, networking, and marketing opportunities.”

1.2.3. WORLD YOUTH AND STUDENT TRAVEL CONFERENCE

Sinds 1992 organiseren ISTC en FIYTO jaarlijks de ‘World Youth and Student travel Conference’. Dit evenement ontvangt ongeveer 800 delegaties van over heel de wereld onder wie specialisten, beheerorganisaties, dienstverleners, verkopers,...

1.2.4. ONDERZOEK

WYSETC heeft speciale aandacht voor **onderzoek** naar de hedendaagse jongerenmarkt. De federatie verzamelt analyses, vraagcijfers, onderzoeksdata en deelt deze met zijn leden, de overheid, beslissingsorganen en reizigers:

- kortingen op Mintel⁶-studies voor leden
- eigen onderzoek, i.s.m. Greg Richards e.a.

De studies die Greg Richards in samenwerking met ISTC en vervolgens WYSETC produceerde, gelden als pionierswerken op vlak van jongerentoeisme, vooral “New Horizons in Youth and Independent Travel” (2003), een globaal profiel van de hedendaagse onafhankelijke jonge reiziger, en de opvolger “New Horizons II” (2007).

1.3. SAMENWERKINGSVERBANDEN

1.3.1. UNWTO

De World Tourism Organisation is opgericht binnen de Verenigde Naties in 1970, met een voorgeschiedenis die teruggaat tot 1946. Sinds 1975 is het hoofdkwartier in Madrid, Spanje. Voorzitter sinds 1996 is de Fransman Francesco Frangialli. Voor de afkorting UNWTO (United Nations World Tourism Organisation) is gekozen nadat het oorspronkelijke acroniem – WTO – sinds 1995 ook gebruikt wordt door de bekendere World Trade Organisation (voordien GATT).

Vanaf 2005 heeft de UNWTO een samenwerking met – toen nog – ISTC. De bedoeling was aanvankelijk de aanpak van overheden in kaart te brengen. In 2007 werd de samenwerking op een nieuw niveau getild. Een nieuwe overeenkomst werd getekend op 1 februari 2007 in Madrid. De bedoeling is thans om seminars en andere evenementen te organiseren om regeringsvertegenwoordigers, nationale toeristische overheden, opvoedingsdeskundigen en sleutelfiguren binnen de commerciële sector bewust te maken van het belang van jongerentoeisme. Een werkinstrument daarbij zal een compendium zijn van alle recente WYSETC

6

Mintel: een leidend onderzoeksbureau op vlak van marktresearch. Zie <http://www.mintel.com>

research –gepubliceerd in 2008 door de UNWTO onder de titel *Youth Travel Matters – Understanding The Global Phenomenon Of Youth Travel*.

Concrete blauwdrukken voor welk soort beleid te voeren (nationaal, Europees...) liggen er niet klaar, maar David Jones wil wel in die richting beginnen denken. Als voorbeeld – bijvoorbeeld voor de EU – geeft hij Australië op, waar er een integratie is van toeristisch en educatief beleid; en een samenwerking met seizoensgebonden industrieën. Binnen de Europese nationale toeristische overheden ziet Jones, specifiek op vlak van jongerentoeisme, weinig *examples of good practice*.

1.4. WYSETC – CONCLUSIES

WYSETC is:

1. Een **Discount Provider**:

- **ISIC**-kortingskaart;
- Verzekeringen;
- vluchten.

2. Een organisatie voor georganiseerde **Educational Travel**:

- Au pair;
- Language travel;
- Work abroad.

3. **Hostels** zijn een nieuw aandachtspunt sinds 2007.

Niettemin legt **WYSETC** sterk de nadruk op een nieuw type reiziger: de jonge, onafhankelijke reiziger. In ons gesprek met hem bevestigde David Jones ook dat deze groep, samen met educational travel, voor WYSETC de belangrijkste is. Nu, op vlak van educational travel is WYSETC erg uitgebouwd, met verschillende sterke sector associations. De jonge onafhankelijke reiziger ontsnapt meer aan de invloed van WYSETC: hij/zij zal wel de ISIC kaart gebruiken, maar de SATA-kortingen op vluchten zijn dan weer relatief onbelangrijk. Met StayWyse wil WYSETC zich nu duidelijk vestigen in een cruciaal – en in zijn huidige gedaante recent – deel van de jongerentoeistische markt: hostels.

2. BITS

2.1. GESCHIEDENIS

2.1.1. VOORGESCHIEDENIS

De voorgeschiedenis van BITS is anders dan die van WYSETC. Waar WYSETC is gegroeid vanuit student travel zelf, komt BITS meer “van bovenaf”.

In 1936 werd in diverse Europese landen de wet op betaald verlof gestemd – eerst in Frankrijk in mei, na onlusten; meteen gevolgd door België in juni – eveneens na onlusten.⁷ Deze wet, dixit Charles-Etienne Bélanger (directeur van BITS) stelde in die zin een probleem dat de plots vrijgekomen vrije tijd van arbeiders niet was “georganiseerd”. Er waren geen voorzieningen; daarom ontwikkelden vakbonden en mutualiteiten, in samenwerking met de overheid, een netwerk van verblijfscentra: vakantiedorpen, *gîtes*, jeugdherbergen... De aanvankelijke bedoeling van sociaal toerisme was, met andere woorden, het mogelijk maken van betaalbare arbeidersvakanties. Na de oorlog kwam er nog een doel bij: “rapprocher les peuples”.

Arthur Haulot (1913 – 2005), de latere stichter van BITS, beleefde deze ontwikkelingen van nabij. Hij was een militant lid van de socialistische partij; hij was in 1939 één van de oprichters van het Belgische Commisariaat-Generaal voor toerisme (een samenvloeiing van de belangengroep voor Hotellerie en de dienst Arbeidersvakanties); en na de oorlog – die hij doorbracht deels in het verzet, deels in Dachau – werd Haulot kabinetschef van de minister voor Reconstructie.

⁷ Meer hierover: zie Jean-Pierre Descan, “Et c'est alors que les congés payés virent le jour!” In AN., Les Vacances Annuelles En Belgique: La Génèse et L'Evolution Jusqu'à Nos Jours.” Bruxelles, Office National Des Vacances Annuelles, 2006, pp. 5-34. Gratis als PDF te downloaden op http://www.onva-rjv.fgov.be/fr/page_4_2.htm.

2.1.2. STICHTING

In 1956 organiseerden een aantal Europese vakbonden in Bern (Zwitserland) een eerste internationaal congres voor sociaal toerisme. In 1963, bij het derde congres in deze reeks, werd besloten een permanente structuur op te richten: BITS. Stichter Arthur Haulot was op dat moment (van 1946 tot 1978) Belgisch commissaris-generaal voor toerisme. Het doel van BITS werd geformuleerd als:

“(...) favoriser le développement du tourisme social dans le cadre international. A cette fin, il se charge tant de la coordination des activités touristiques de ses membres que de l’information de ceux-ci sur toutes matières concernant le tourisme social, tant dans ses aspects culturels que dans ses conséquences économiques et sociales.”⁸

BITS heeft 3 belangrijke doelgroepen:

- jongeren;
- ouderen;
- gehandicapten.

Sinds 1967 legt de vereniging een sterke klemtoon op jongerentoeisme, met het *Manifeste du Tourisme des Jeunes*. Dit manifest (aangepast in 1981, maar slechts in detailkwesities⁹) bevat verklaringen over het belang van reizen voor het verbreden van de horizon van jongeren en de rol die diverse instanties (scholen, overheden, gezinnen...) daarin moeten spelen.

De fundamentele elementen ervan zijn de volgende:

- de **vrije tijd is de essentie van vakantie**; hierop kan niet worden afgedongen – ook niet, bijvoorbeeld, voor studie gericht op professionele vorming;
- overheden moeten een “**gedurfde en vrijgevige**” politiek volgen inzake subsidiëring van jongerentoeisme, met name op het vlak van infrastructuur (jeugdherbergen, vakantiedorpen...)
- omdat het salaris van jonge arbeiders niet volstaat om mee op vakantie te gaan, moeten overheden en vakbonden voorzien in **supplementen op dat salaris**, en ook in tariefkortingen.

De conclusie was de volgende:

⁸ <http://www.bits-int.org/fr/test.php?menu=44&submenu=90> (30/06/2008)
⁹ Op een aantal punten is meer milieubewustzijn in de tekst ingeschreven.

“En résumé, il apparaît que les Pouvoirs publics et les forces spirituelles de toute natures doivent tout mettre en oeuvre, chacun dans les limites de son domaine et des ses attributions, pour favoriser l'exercice, par la jeunesse, d'un Tourisme bien conçu, à vocation libre, humaniste et génératrice de fraternité internationale.”

In 2005 was er sprake van een nieuwe update van het manifest; BITS wou daarbij zowel het toenmalige ISTC als EUFED bij betrekken. Door omstandigheden (volgens Bélanger de fusie van ISTC en FIYTO en de moeilijke periode die officiële jeugdherbergen thans doormaken¹⁰) is dit nieuwe, gemeenschappelijke manifest er niet gekomen. Nochtans, gezien de andere aard van ISTC en thans WYSETC als organisatie, én gezien de grote veranderingen in jongerentoeerisme sinds 1967, zou dergelijke (dit keer grondige) update een interessante oefening zijn.

10

Ten gevolge van de sterk toegenomen concurrentie door onafhankelijke hostels – zie Stakeholderanalyse Deel 1: HOSTELS.

2.2. HUIDIGE WERKING

2.2.1. STRUCTUUR EN LEDEN

STRUCTUUR

Alle 140 BITS-leden (voor een profiel: cfr. infra) zijn verzameld in de Assemblée Générale, die om de twee jaar samenkomt. Om de vier jaar verkiest de Assemblée Générale de dertig leden van de Conseil d'Administration. Die verkiest op haar beurt het Comité Exécutif.

De ongeveer vijf personeelsleden die BITS voltijds tewerkstelt, bevinden zich op het hoofdkwartier in Brussel – dat een onderdak heeft in het hoofdgebouw van de socialistische vakbond ABVV/FGTB in de Hoogstraat. Op één personeelslid na: die persoon bevindt zich in Montréal en is verantwoordelijk voor de uitbouw van BITS Amériques. Er is ook een afdeling BITS Afrique, maar zonder permanent secretariaat.

Sinds iets meer dan een decennium regionaliseert het tot dan centralistische BITS; dat wil zeggen: het richt aparte verenigingen op per continent. BITS-Amériques is opgericht in 1994; BITS Afrique in 2004. Voor Europa is er CETS – Commission Européenne du Tourisme Social, met als taak het onderhouden van banden met de diverse instanties van de EU die zijn betrokken bij (sociaal) toerisme: de Europese Commissie, het Europees Economisch & Sociaal Comité (EESC), het Comité van de Regio's (CoR) en het Europees Parlement.

Daarnaast heeft het BITS ook drie Commissions de Travail: één voor ouderen, één voor gehandicapten en één voor jongeren (die laatste met als voorzitter Christian Vanderwinnen van de Belgische Franstalige jeugdherbergfederatie LAJ). Een Comité Scientifique, vervolgens, bestaat uit universitaire onderzoekers en geïnteresseerde leden en voert studies uit; de meest recente is er één naar sociaal & solidair toerisme in Afrika, i.s.m. de UNWTO, het Franse Ministerie voor Buitenlandse Zaken en UNAT (L'Union Nationale des Associations de Tourisme et de Plein Air).

De meest recente toevoeging aan de BITS-structuur is het **Réseau d'Autorités Locales et Régionales du Tourisme Sociale et Solidaire**, opgericht in 2006, met als doel:

“favoriser un partenariat et l’échange de bonnes pratiques entre les acteurs locaux et régionaux œuvrant dans ces secteurs.”¹¹

LEDEN

BITS-leden waren aanvankelijk uitsluitend niet-commerciële organisaties, zoals vakbonden en mutualiteiten, die vakantievoorzieningen uitbaatten voor hun leden. Dit veranderde in 1996, met de Déclaration de Montréal, waarin onder meer stond gestipuleerd (artikel 13) dat ook verenigingen met winstmotief konden toetreden tot BITS – op voorwaarde, echter, dat ze een deel van hun opbrengsten herinvesteerden in sociaal toerisme.¹²

Deze koerswijziging was noodzakelijk, aldus Bélanger, omdat vele leden winstgevende activiteiten erbij moesten gaan doen om niet ten onder te gaan. (Dezelfde gedwongen koerswijziging richting commercie, dus, als bij het toenmalige ISTC op hetzelfde moment.) Aan te stippen valt, dat de EU-afdeling EESC (Economische en Sociale Raad voor Europa) in zijn initiatiefadvies inzake sociaal toerisme (cfr. supra) de BITS-definitie van sociaal toerisme heeft overgenomen: “de winst moet beperkt blijven tot wat noodzakelijk is om de sociale doelstellingen te realiseren.”¹³

Wat IS sociaal toerisme? De EESC, hierin gesoufleerd door BITS, omschrijft het als volgt:

Onder de noemer sociaal toerisme vallen volgende activiteiten: door vakbonden georganiseerde reizen en toeristische activiteiten, gezinstoerisme, religieus geïnspireerd toerisme, door bedrijven voor hun werknemers georganiseerde toeristische activiteiten, door overheidsinstellingen georganiseerde toeristische activiteiten, toerisme voor gehandicapten, jongeren of ouderen, enz.”¹⁴

Vandaag heeft BITS grotendeels de traditionele leden behouden:

- vakantiecentra;

¹¹ www.bits-int.org/fr/test.php?menu=53-41k

¹² De criteria zijn niet erg duidelijk geformuleerd: er staat enkel dat het gaat om organisaties “se démarquant (...) de la recherche du seul profit maximal”. An. “Déclaration de Montréal (1996). Pour une vision humaniste et sociale du tourisme./ Addendum d’Aubagne. Vers un tourisme de développement et de solidarité.” BITS, Brussel, 2006, Art. 13

¹³ A.M. Sigmund & P. Venturini. “Sociaal Toerisme in Europa – Verklaring van Barcelona., Brussel, 2006, art 2.5.

¹⁴ A.M. Sigmund & P. Venturini. “Sociaal Toerisme in Europa – Verklaring van Barcelona., Brussel, 2006, art 2.8.1.

- jeugdherbergen;
- vakantiediensten van vakbonden en mutualiteiten;
- NGO's
- onderwijsinstellingen;
- toeristische overheden.

2.2.2. ACTIVITEITEN

De bedoeling van BITS, in de woorden van Bélanger, is : “ne pas faire ce que d'autres font”. Meer bepaald: “Notre rôle, c'est d'informer les organismes politiques.”

INFORMATIE

Het verspreiden van informatie is, volgens henzelf, de belangrijkste taak van BITS:

“Les actions du BITS se concrétisent principalement par la diffusion de l'information - via son site Internet, son magazine¹⁵ et le bulletin électronique - la réalisation d'études et de recherches et la participation à des projets de coopération et missions d'expertise”.

WERELDCONGRES

Om de twee jaar organiseert BITS een wereldwijd congres. Daarnaast zijn er nu en dan regionale of thematische workshops.

15

Met als titel Le Tourisme Social Dans Le Monde/ Social Tourism International; een driemaandelijks, tweetalig Frans-Engels (maar overwegend Frans) magazine.

2.3 SAMENWERKINGSVERBANDEN

2.3.1. VAKBONDEN & COÖPERATIEVEN.

- **CES** (Confédération Européenne des Syndicats)(zie <http://www.etuc.org/>¹⁶) en BITS tekenden in 2001 een Convention de cooperation.
- **EFFAT (Fédération Européenne des Syndicats pour les secteurs de l'Alimentation, de l'Agriculture et du Tourisme)**. Een Déclaration Commune tussen BITS en EFFAT uit 2005¹⁷ bevatte intentieverklaringen inzake samenwerking tussen de twee organisaties op vlak van: 1. een studie naar tewerkstelling in de sector van sociaal toerisme; 2. seminaries op vlak van professionele vorming; 3. promotie van mobiliteit van arbeiders in de sector van sociaal toerisme; 4. het gelijkschakelen van de Europese vakantiekalender...
- **TICA l'Association internationale des coopératives de tourisme.**¹⁸ **TICA** is de onderafdeling voor Toerisme van **ICA**: de **International Cooperative Alliance**, een netwerk van 218 member organisations in 87 landen. ICA is een grote beweging, maar binnen het toerisme zijn coöperatieven weinig ontwikkeld. TICA is, naar eigen zeggen, een vrij kleine en weinig actieve organisatie: eigenlijk gaat het om een mailinglijst met 80 leden.¹⁹ Door haar associatie met BITS wil TICA toegang krijgen tot de hogere regionen van het toerisme – zo stipte TICA-voorzitter Maurizio Davolio in 2005 aan dat BITS secretaris-generaal Jean Blérard tevens lid was van de UNWTO Raad van Bestuur. In ruil daarvoor heeft TICA BITS bijvoorbeeld in 1997 een lening toegekend van iets meer dan €50.000.²⁰

Samenwerking verloopt dus grotendeels met **vakbonden**; de eisen hebben dan ook betrekking, niet zozeer op de inhoudelijke kant van sociaal toerisme, maar op de randvoorwaarden: professionele vorming, mobiliteit van arbeiders in de sector...

16 ETUC (European Trade Union Cooperation) is de Engelse naam voor CE

17 http://www.effat.org/files/1160475337_fr_Joint%20declaration%20EFFAT%20-%20BITS%20FR.doc

18 Zie <http://www.ica.coop/tica/index.html>.

19 Aldus voorzitter Maurizio Davolio op het ICA-congres in Cartagena in 2005: "Members are included in a data base and in a mailing list and are allowed to use the TICA name and logo. The membership activity is quite limited and consists of my sending out information and invitations and responding to queries and proposals." (Bron: PDF op <http://www.ica.coop/tica/index.html>)

20 Zie PDF op <http://www.ica.coop/tica/index.html>

2.3.2. DE EUROPESE UNIE

In september 2006 bracht de EU-afdeling **EESC** (Europees Economisch en Sociaal Comité), een initiatiefadvies uit inzake sociaal toerisme : de zogenaamde Verklaring Van Barcelona. Het rapport rappelleerde dat de hoofdbedoeling van de EU was om “de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden” en dat de vraag was of en hoe sociaal toerisme hieraan een “positieve en efficiënte bijdrage” kon leveren.²¹ Het antwoord op die vraag was bevestigend.

In samenwerking met de Europese Unie heeft BITS tot dusver (in 2007 en 2008) drie conferenties georganiseerd. De bedoeling: het opmaken van een stand van zaken en het in kaart brengen van “exemples de bonnes pratiques”, teneinde een basis te hebben van waaruit een Europees beleid inzake georganiseerd jongerentoeerisme te ontwikkelen.

Maar, zegt Charles-Etienne Bélanger, dat is niet zo eenvoudig. Op dit moment zit de ontwikkeling van een jongerentoeeristisch beleid in Europa vast. De door BITS een aantal jaren geleden gelanceerde idee van Europese vakantiecheques – naar het Franse voorbeeld – “n’a pas beaucoup bougé”. De Europese Unie heeft bijvoorbeeld meer oren naar BITS-voorstellen inzake ouderentoeerisme, waar er een pilootproject loopt om d.m.v. ouderentoeerisme het probleem aan te pakken van seasonality – de spreiding van de toeristenstroom doorheen het jaar.

In het algemeen is het moeilijk om op Europees vlak een toeristisch beleid te ontwikkelen. Volgens Bélanger zijn daarvoor twee redenen:

- Toerisme heeft binnen de EU een **beperkt budget**.
- Toerisme is **geen communautaire bevoegdheid**. (Communautaire bevoegdheden: bevoegdheden waarbij bepaalde beleidsgebieden door de lidstaten helemaal zijn overgedragen aan de E.U.)

Wanneer het **Verdrag Van Lissabon** eenmaal in werking treedt (of als dat ooit gebeurt²²) zal de status van toerisme als beleidsdomein binnen de Europese Unie veranderen. In tegenovergestelde richtingen: enerzijds zal de EU inzake

²¹ A.M. Sigmund & P. Venturini. Sociaal Toerisme in Europa – Verklaring van Barcelona., Brussel, 2006, art. 1.4.

²² De opzet was dat het ratificatieproces in de lidstaten zou zijn beëindigd in 2008, zodat het Verdrag in werking zou kunnen treden nog voor de Europese Verkiezingen van 4-7 juni 2009. De verwerping van het verdrag in het Ierse referendum van 12 juni 2008, echter, maakt deze timing, en zelfs de al dan niet inwerkingtreding van het verdrag, onzeker.

toerisme méér bevoegdheden krijgen (en ook communautaire bevoegdheden); er komt dus meer ruimte om een beleid te ontwikkelen. Anderzijds, zo vreest Bélanger, zou overheidssteun voor sociaal toerisme, door het opleggen van nog strakkere regels inzake marktconformiteit, wel eens zeer moeilijk, zo niet onmogelijk kunnen worden. BITS onderzoekt momenteel wat nog zou kunnen. Wat valt onder – verboden – overheidshulp aan bedrijven? Wat kan wel nog?

BITS streeft er ook naar om overheidssteun te rechtvaardigen door:

- **Standaardisering en professionalisering** van de sector: certificaten, diploma's, enzomeer voor mensen actief in sociaal toerisme.
- Het trachten **beschermen van het concept** jongerentoeerisme. Een bed boeken in een jeugdherberg of hostel, is meer dan zomaar goedkoop overnachten. Een jeugdherberg is een sociaal, cultureel en educatief concept.

Welk soort beleid zou BITS willen in Europa? BITS zou graag een Europees programma ontwikkelen, dat de minst bevoordeelden zou toestaan een reis te maken door een ander Europees land. Daartoe had BITS een voorstel tot pilootproject uitgewerkt: de idee was om 10.000 14-18 jarigen een reis te laten maken in een ander Europees land.

De Europese Commissie staat hier wat terughoudend tegenover. Vooral de afdelingen jeugd van de Europese Unie²³, aldus Bélanger, staan weigerachtig tegenover subsidies inzake sociaal toerisme. De idee daar is: “We gaan toch geen geld stoppen in reisesjes voor jongeren?” Deze terughoudendheid, aldus nog Bélanger, kan deels worden overwonnen door woorden als “voyage” en “tourisme” te vermijden, en liever te spreken over “mobilité” en “échange culturelle”...

Misschien kunnen ook klinkende (d.w.z. economische) argumenten de Europese overheden overhalen om te investeren in jongerentoeerisme. Een voorbeeld. BITS doet momenteel een proefproject op het vlak van ouderentoeerisme. De EESC was namelijk onder de indruk van een Spaans project dienaangaande: IMSERSO (Instituto de Mayores y Servicios Sociales ofte Instituut voor Ouderen en Sociale Dienstverlening – zie <http://www.seg-social.es/imserso>) laat elk jaar

23

Het Directoraat-Generaal voor Onderwijs en Cultuur van de Europese Unie heeft twee afdelingen jeugd, te weten Unit D1 en Unit D2. Unit D1 werkt op dagelijks beleid, terwijl Unit D2 specifiek verantwoordelijk is voor het Youth In Action-programma. Voor meer hierover, zie: http://ec.europa.eu/youth/who-we-are/doc138_en.htm

in het laagseizoen één miljoen ouderen een georganiseerde groepsreis maken. Het programma is begonnen in 1985. De Spaanse overheid investeert in dit programma 75 miljoen euro, maar door verschillende belastingsmechanismen (BTW, vestigingsbelasting, vennootschapsbelasting en inkomensbelasting) en ook door de verhoogde opbrengst in sociale zekerheidsbijdragen en de vermindering in sociale uitkeringen levert het programma 125 miljoen euro op. De Franse dienst voor vakantiecheques ANCV is in 2007 begonnen met een gelijkaardig programma, genaamd Seniors En Vacances, dat voor 2008 mikt op 100.000 bejaarden, en tegen 2011 een half miljoen. Mede-verantwoordelijke voor de realisatie van dit Franse programma is UNAT; tevens een belangrijke BITS-partner: UNAT-directeur generaal Jean-Marc Mignon is tevens vice-president van BITS.

Ook de EESC is onder de indruk van het programma:

“De sociale en economische rentabiliteit van het programma staan buiten kijf. Zo krijgen grote groepen ouderen voor het eerst de kans te reizen, andere steden en leefomgevingen te leren kennen, nieuwe sociale contacten te leggen en hun lichamelijke conditie te verbeteren (...). Anderzijds betalen de kosten zichzelf terug: elke euro die in het programma wordt geïnvesteerd brengt 1,7 euro op.”²⁴

De omvang van het programma (1 miljoen reizigers die tijdens het laagseizoen de Spaanse toeristische infrastructuur bevolken) en ook de rentabiliteit ervan voor de overheid zijn doorslaggevende elementen. Is een programma op dergelijke schaal mogelijk (en wenselijk?) in jongerentoeerisme?

2.4. CONCLUSIES

BITS richt zich niet in de eerste plaats op reizigers. De doelgroep van de organisatie bestaat als het ware uit niet-reizigers; het doel van de organisatie is de “mise en tourisme” van “les non-partants”.

²⁴ Zie “Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over Sociaal toerisme in Europa” in Publicatieblad van de Europese Unie Nr. C 318 van 23/12/2006, artikel 4.2.2.1.(<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0067:01:NL:HTML>)

3. WYSETC - BITS: OVEREENKOMSTEN & VERSCHILLEN

3.1. OVEREENKOMSTEN

1. Van Exclusief Non Profit Naar Gedeeltelijke Commercialisering.

Zowel BITS als WYSETC hebben een non-profit origine, die deels verloren is gegaan door een (noodgedwongen) commercialisering van hun leden in de jaren '90: hetzij door overnames, hetzij door het erbij nemen van commerciële activiteiten. BITS is daarin meer terughoudend dan WYSETC.

2. En de jonge, onafhankelijke reiziger?

Zowel BITS als WYSETC vragen zich af wat exakt hun rol is vandaag, in de hedendaagse markt. WYSETC treedt dienaangaande decisief op, door dé markt die vandaag belangrijk is voor hedendaagse jonge reizigers – hostels – in haar werking op te nemen. Voor BITS zijn student travellers nooit een doelgroep geweest.

3.2. VERSCHILLEN

Ledenbestand

Het ledenbestand van BITS beperkt zich niet tot, maar is wél gedomineerd door La Francophonie. Charles-Etienne Bélanger bevestigt dat de harde kern (wat hij noemt) Latijns Europa is: Italië, Frankrijk, België.... WYSETC is daarentegen erg Angelsaksisch.

Sinds 10 jaar levert BITS inspanningen om hieruit te breken, richting Amerika en richting Afrika. In het kader daarvan verloopt vandaag niet meer alle interne communicatie in het Frans; en ook de website is nu drietalig Frans, Engels, Spaans. De Franse invloed blijft echter doorwegen. Het hoofdkwartier voor Zuid-, Centraal- en Noord-Amerika is niet voor niets gevestigd in Montréal, Canada. En wat betreft de Afrikaanse leden: die komen bijna allemaal uit de voormalige Franse kolonies – wat sommigen noemen “La Françafrique”.

Bélanger erkent dit alles: “BITS is vandaag nog té Europees”. De invloed in Amerika, zegt hij, is nog te beperkt. BITS Afriques begint er nog maar pas aan en in Azië heeft de vereniging vooralsnog geen enkel lid.

Achtergrond

WYSETC komt voort uit **studentenbonden**; BITS uit **vakbonden** en mutualiteiten. Dit verklaart het verschil in doelgroep, maar misschien ook in aanpak. Een voorbeeld: het verschil in visie tussen BITS en WYSETC ten aanzien van de kwestie van standaardisering in de jongerentoeerisme-sector; meer bepaald over de vraag of er voor hostels al dan niet een sterrenstelsel moet worden ontwikkeld.

Over deze kwestie hadden de twee verenigingen een publieke fall-out op een Europese studiedag in juni 2007. Voor WYSETC hoeft dergelijk van boven opgelegd classificatiesysteem niet – ratings op booking sites volstaan ruimschoots, is hun visie. BITS, daarentegen, is pro classificatie. Hun bedoeling is een aantal *bonnes pratiques* vinden, en op basis daarvan minimumcriteria formuleren, bijvoorbeeld op vlak van veiligheid, teneinde een referentiekader te creëren. Bedoeling daarvan is ook om Europa meer competitief te maken als toeristische bestemming, tegenover de andere continenten. De ETC, een

Europees conglomeraat van toeristische diensten (zie <http://www.etc-corporate.org>) maakt veel promotie voor Europa overzees; daarvoor zou het niet slecht zijn om een zekere coherentie te hebben in de criteria voor kwaliteit van logies. Dit zou gaan, niet enkel over de infrastructuur, maar ook over service, animatie, omgeving...

Vanuit de sector zelf is er echter geen vraag hiernaar. (Zie Stakeholderanalyse 1: Hostels). Ook de Europese federatie van officiële jeugdherbergen EUFED is tégen de ontwikkeling van een nieuw en algemeen geldend classificatiesysteem: Hi-hostels hebben hun eigen classificatiesysteem.

3.3. OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN: CONCLUSIE

- Hedendaags jongerentoeerisme onttrekt zich deels aan hun invloed.
- Dat is minder het geval bij **WYSETC**: gegroeid als ze zijn uit studentenbonden, is het hedendaags onafhankelijk jongerentoeerisme (dat haast uitsluitend bestaat uit studenten en afgestudeerden) hun ding. Maar ze moeten hun organisatie wel updaten; daar zijn ze ook mee bezig – ten bewijze de oprichting van StayWyse.
- **BITS** is met andere zaken bezig. Het ondersteunen (met verzekeringen, kortingen, accommodatie) van jonge onafhankelijke reizigers is niet hun bedoeling. Wat wel de bedoeling is: de *mise-en-tourisme* van degenen die niet vertrekken.
- Het gaat dus uiteindelijk om twee totaal verschillende organisaties, met verschillende doeleinden.

AANBEVELINGEN

Toerisme Vlaanderen kan **WYSETC** verder opvolgen en vooral StayWyse – nieuw en beloftevol. Ze kan haar expertise delen, meerbepaald met het Actieplan. Dit kan een in meewerken aan een blauwdruk Europees beleid, volgens de lijnen die WYSETC voor ogen heeft: een synergie van maatregelen op vlak van

Wat betreft **BITS**. Het zou voor Toerisme Vlaanderen niet oninteressant zijn om een initiatief te nemen om te bekijken op welke manier er Europees een pool kan worden gemaakt van overheidsfondsen bedoeld voor sociaal toerisme.

MET DANK AAN

Voor gesprekken:

David Jones (Director-General van **WYSETC** – Amsterdam, 13 mei 2008)

Charles Etienne Belanger (Directeur van **BITS** – Brussel, 3 juni 2008)

Voor commentaren en suggesties:

Tobias De Pessemier (**USE-IT**)